

Dirk Jan van den Berg, Nederlands ambassadeur in China. Foto: Maarten van Haaff

Dirk Jan van den Berg,
Nederlands ambassadeur in Peking

Als het met China misgaat, heeft de wereld een probleem

China, nu nog een ontwikkelingsland, is hard op weg een grootmacht te worden. Wat betekent dat voor ons? „Of je nu positief, of kritisch of negatief staat tegenover de opkomst van China, we kunnen er niet meer overheen.“

het toenemen is – kijk naar China, maar ook naar India. Tegelijk neemt de onderlinge afhankelijkheid van economieën toe, de globalisering. Dat heeft grote gevolgen, ook voor Nederland. Want onze economie is voor een belangrijk deel afhankelijk van wat wij presteren op de wereldmarkt.

„China heeft een economische groei van meer dan tien procent per jaar. Als je kijkt naar de laatste cijfers ziet het er naar uit dat ze dat tempo volhouden. Ze zijn begonnen op een laag niveau, dus je merkte er een tijdje weinig van. Maar nu begint de Chinese economie enige omvang te krijgen die is nu zo'n drie à vier keer de Nederlandse economie. Dan betrekken groeipercentages van meer dan tien procent wel wat, dan ga je het echt merken in de wereld.“

„China heeft die economische groei nodig om de 1,3 miljard Chinezen te kunnen voeden. In China zelf kunnen ze die groei niet bereiken, daarom hebben ze besloten hun economie aan de wereldmarkt te schakelen. Dat biedt enorme mogelijkheden. Want het is niet een situatie waarin zij groeien en wij achteruit gaan, per saldo krijgen we een grotere wereldmarkt. Daar kun je kansens uit halen.“

Toch zijn er ook veel mensen die het met ons angst aanzien. Hoe kunnen wij ooit concurreren met die lage lonen, hoe kunnen wij onze banen hier behouden?

„In de internationale arbeidsverdeling bestaat er allang een proces dat de productie zich verplaatst naar plekken waar die relatief goedkoop is. Dat is niet nieuw. We hebben eerst goedkope arbeid naar ons toegedraaid, en daarna zijn we begonnen de productie zich verplaatst naar plekken waar die relatief goedkoop is. Dat is niet nieuw. We hebben eerst goedkope arbeid naar ons toegedraaid, en daarna zijn we begonnen de productie zich verplaatst naar plekken waar die relatief goedkoop is.“

„Als Van den Berg even over is in Nederland, zoals nu, kan hij iedere dag wel drie lezingen geven over China, zo groot is de belangstelling voor wat er in het enorme land aan de hand is. Zakenlieden weten de weg naar China inmiddels goed te vinden. Handelsdelegaties reizen af en aan. En onder studenten groeit de interesse voor het leren van Chinees.“

„De nieuwe grootmacht in opkomst verandert de wereld – en daarmee ook Nederland. Hoe kunnen we daar op inspelen? Op het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag geeft Van den Berg zijn visie.“

„We bevinden ons in een overgangperiode, waarin het Aziatische deel van de wereld economie sterker aan

huv transport doorheen moet. Daarom houden ze twintig tot drie maanden lang de wereldmarkt. Dat is de vraag: hoe wij onze infrastructuur uitbreiden, bijvoorbeeld hoe de plannen vorderen voor de Tweede Maasvlakte (waar het Rotterdamse Havenbedrijf al meer dan vijftien jaar grote containeroverslag wil realiseren, red.). Als je dat eens vergelijkt met de vaart waarmee zij hun haven capaciteit uitbreiden... Daar wordt heel sterk in geïnvesteerd – in de haven van Shanghai bijvoorbeeld, maar er worden meer havens van vergelijkbare grootte opgezet, en dan hebben we het over havens anderhalf keer zo groot als Rotterdam of nog groter.“

Zouden wij dus harder moeten lopen?

„We moeten goed beseffen dat we concurreren met andere Europese havens, in het bijzonder Hamburg. Je moet oppassen voor het twee-minuten-voor-twaalf-gevoel, het idee dat alles voor eeuwig verloren is als we niet heel snel handelen. Dit is te dramatisch. Maar het is ook niet zo dat we alle tijd hebben. Als je kijkt naar de manier waarop de Chinese economie zich ontwikkelt, en ook naar de aanzienlijke problemen die ze nog moeten overwinnen, dan zal het nog wel twintig, dertig jaar duren voor China in de buurt komt van een economie zoals wij die hebben. Dus we hebben niet de gelegenheid om goed na te denken en de beslissingen te nemen die nodig zijn om te zorgen dat Nederland zich kan inpassen in het nieuwe wereld-economische evenwicht. Maar het is wel tijd om het debat daarover nu te voeren.“

„Je ziet dat er veel animo is om eens in China te gaan kijken. Maar we lopen achter bij de Chinezen zelf. Die zijn nu wel een beetje moe van al die mensen die langs komen met het idee: wat, het groeit hier zo, is hier misschien iets te doen? We moeten naar China gaan om te maken en te organiseren, beter voorbereiden voor wat de markt op gaat. Dat is zo hard groeien weten ze zelf ook wel. Ze zijn meer onder de indruk van mensen die zeggen: we weten dat jullie die-ende vraagstukken hebben op het gebied van milieu, energie of het bank- en verzekeringswezen, en wij hebben oplossingen die interessant voor jullie zijn. Maar daarvoor moeten we ons verdiepen in wat voor China aantrekkelijk is.“

Liggen andere Europese landen op ons voor?

„Dat is me niet opgevallen. Bondskanselier Schröder kwam wel één keer per jaar op bezoek met de fine fleur van het Duitse bedrijfsleven in zijn kielzog. Maar het gaat niet alleen om de vraag: hoe krijgen we meer economische banden met China, en hoe kunnen we onze uitvoercijfers verbeteren? De vraag moet veel breder zijn: wat betekent de opkomst van China voor onze positie in de wereld en in Europa?“

„Dan heb je het dus ook over de vraag hoe we onze infrastructuur hier willen inrichten. Over wat we belangrijk vinden in ons onderwijs. Over welke mix van energiebronnen we kiezen. Zelfs het migratievraagstuk heeft met China te maken, want straks hebben we niet meer genoeg mensen met een exacte opleiding. Stellen we onze samenleving dan open voor Chinese ingenieurs?“

„Of je nu positief, of kritisch of negatief staat tegenover de opkomst van China, we kunnen er niet meer om heen. Je kunt niet meer zeggen: we moeten China nog maar even met rust laten – daarvoor is de ontwikkeling die daar gaande is gewoon te groot.“

Wij roepen bijvoorbeeld graag dat we een kernmissiecommissie willen zijn. Maar dan moet je wel beseffen dat China zich niet tevreden stelt met de rol van werkplaats van de wereld. Zij hebben heel expliciet geformuleerd dat China óók een kernmissiecommissie moet worden, patenten moet produceren, eigen Chinese merken in de wereldmarkt moet zetten. Dat vergt een enorme inspanning en die duurt een aantal jaren. Maar men heeft daar de stamina om in erg lange termijnen te denken. Als je een paar honderd jaar doet over het bouwen van de Chinese Muur, dan is vijftien jaar om van te genieten, profiteert nog niet mee.“

„China is een ontwikkelingsland dat zich ook daadwerkelijk ontwikkelt. Er is veel voor te zeggen om ook met ontwikkelings samenwerking in China te blijven investeren. Want er spelen vraagstukken die voor ons ook belangrijk zijn, vooral op het gebied van milieu en energie. Wij hebben er alle belang bij dat China zich op een goede manier ontwikkelt. En hoe prenties dat ook klinkt, we kunnen

moet mogelijk zijn dat succes te behalen – maar niet zonder daar actief beleid voor te voeren.“

En aantal jaar geleden werd het gesproken over China in Nederland gedomineerd door zorg over schendingen van de mensenrechten en democratie. Die problemen zijn toch niet opgelost?

„Onze relatie met China heeft heel veel facetten en het zou verkeerd zijn één van die punten eruit te nemen en je daar helemaal op te concentreren. De dialoog over de mensenrechten wordt van beide kanten met grote ernst gevoerd. Ik wil niet zeggen dat China er al is, maar er zijn ook op dit terrein allerlei positieve ontwikkelingen. Het is niet onbespreekbaar, maar men zegt: realiseer je dat wij nog een ontwikkelingsland zijn. En dan hoor je het argument dat ook andere ontwikkelingslanden gebruiken: we zijn nog niet toe aan het niveau van mensenrechten dat jullie graag zien. De grootste moeilijkheden zijn er met de godsdienstvrijheid en de vrijheid van meningsuiting. Over twee jaar komen de Olympische Spelen naar Peking en daarmee dertig, veertigduizend journalisten. Dan wordt China gestet door de wereld – en dat weten ze heel goed.“

Arbeiders in de haven van Shanghai. Foto: Kevin Lee/Bloomberg News

er toe bijdragen dat het de goede kant op gaat. En als het met China misgaat, zit de wereld met een groot probleem.“

Vooral in de Verenigde Staten wordt China ook gezien als bedreiging, niet alleen economisch maar ook politiek en militair. Is het niet naïef daaraan voorbij te gaan?

„Een breed debat over de opkomst van China moet ook daartoe gaan. Naar mijn smaak moet je erop mikken dat China zich committert aan de internationale organisaties en afspraken, zodat de Chinese ontwikkeling zich binnen die kaders afspeelt. China is natuurlijk al lid van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. En de laatste tijd zie je hoe het land samen optrekt met de andere permanente leden van de Veiligheidsraad bij de problemen met Noord-Korea en Iran.“

Peking mag een steeds grotere rol in de wereld spelen, maar heeft de Chinese regering de situatie in eigen land wel in de hand?

„Volgens de cijfers van de Chinese regering zelf zijn er per jaar 80.000 'incidenten' – onregeligheden met meer dan honderd man waarbij fysiek geweld gebruikt is. Dat is veel. Vaak komt dat voort uit problemen over het loon, te laat uitbetalen, onvoldoende uitbetalen of gewoon mensen die bedonderd worden door hun werkgever. Ook onteigening speelt vaak een rol, of het milieu – het lozen van afval en dergelijke. Aan de ene kant wordt de orde bij dit soort reellen doorgaans met harde hand hersteld. Aan de andere kant wordt altijd onderzocht wie verantwoordelijk was voor de problemen – en als dat de lokale overheid blijkt, dan vallen er ontslagen. Het is een samenleving die mondigder is dan wij vaak denken. Er zijn al zo'n 400 miljoen mobiele telefoons, mensen zijn snel op de hoogte als er zo iets plaatsvindt.“

De opkomst van China is niet alleen een succesverhaal. Volgens sommige waarnemers is het zelf een hype, die snel kan inzakken.
„Dat het morgen helemaal weg kan

zijn, dat hele China, lijkt me sterk. De economie vertoont hier en daar zeker zwakke plekken – het meest in het oog loopt de bank- en verzekeringssector. Cruciaal zal de vraag zijn of de binnenlandse bestedingen aantrekken. Dat zal een enorme steun geven aan de economie. Nu drijft de economie nog op export en infrastructurele werken. Het is belangrijk dat ook de Chinese consument een duit in het zakje gaat doen en begint geld uit te geven – maar dat doen mensen alleen als ze zich sociaal en economisch zeker voelen. En op dat gebied zijn er grote gaten gevallen, onder meer omdat bij de ontmanteling van staatsbedrijven allerlei sociale voorzieningen op gebied van onderwijs en gezondheidszorg zijn weggevallen. Maar men erkent de noodzaak daar iets aan te doen. De tospraken van de president en de premier staan er bol van.“

Met dank aan Bettine Vrieskoop

Op www.nrc.nl zijn de eerste drie delen van Wereldmacht China te lezen.

WERELDMACHT
CHINA

Juud Eijssvoogel

Met een mengeling van ongetuif, bewondering en vrees kijkt de wereld naar de stormachtige ontwikkeling die China doormaakt. De economische groei cijfers blijven jaar-in-jaar uit indrukwekkend, de miljoenensteden dïen steeds verder uit, de honger naar grondstoffen is onstilbaar en niet alleen is er een aanzienlijke middenklasse opgekomen, het officieel nog altijd communistische land heeft ook een nieuwe klasse van superrijken.